

Pethes Imre

1864 - 1924

Meghalt a legnagyobb magyar színész. Mert a ma élők közt ő volt a legnagyobb. Es nemcsak a legnagyobb volt, hanem korszakalkotó is. Mert *Pethes Imre* fellépése új korszakot jelent a magyar színészet történetében. Pethes a magyar színpadi nyelvnek, a magyar színpadi beszédnek új szint, új zengést adott, a hősi pathosz külsőségeit olyan bensőségekre váltotta, amelyet előtte még nem hallottak. Milyen csodálatos volt, mikor a Cyrano gyöngvőri verseit a beszédtechnikának valami különös bravúrával úgy esendítette rímekbe, hogy mégis eleven érzésektől vibráló természetes emberi beszédnek maradt meg és nem kuszálódtak hideg, pathé-

Pethes Imre

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Pethes Imre*

1864-1924.

Forrás:

Nemzeti Ujság

Bn

(Hely)

1924. 11. 15.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Pethes Imre

Idő

"1924"

Személy

tikus deklamációvá. Az égis szárnyalt a szó, a szivárvány minden színe csillogott rajta és mégis a földön maradt, mégis emberi volt, mégis fájt, szenvedett, sirt vagy örült, kacagott, amint éppen a szerep diktálta. Milyen megiepetés volt, mikor Hamlet sötét köpenybe burkolózva, először állott a színpadon Pethes és ott vergődött kristályos beszédeben a tépelődő lélek minden kinja. Így még sohasem hallották beszélni a dán királyfit a színpadon. Ez a tragikus herceg a szavak, a gesztusok, a mozdulatok legszürkébb, legegyszerűbb és legtermészetesebb köntösében járt itt és mégis a legmegrendítőbb emberi nagyságot egyesítette a tragikus fönséggel.

Mert Pethes nem volt szürke, karakterdetailok aprólékos mesterfogásaiban széttöredező naturalista, mélyen és igazán emberi tudott lenni minden szerepében és még legkisebb alakításán is ott érzett a nagyvonalúság. Sokoldalú is volt. Láttunk tőle kis parasztszerepeket, amelyekben valóságos földszagot hozott a színpadra. Máskor a tragikus hős ünnepélyes maszkjában lépett a lámpák elé és örökre feledhetetlen maradt. És a fejlődésben még most sem állt meg. Még egyre új lehetőségek várták, új feladatok, új művészi jövő. Egy új klasszikus stílus kiépítésének nagyszerű perspektíváját villantotta fel előttünk Lear király monumentális és egyben végtelenül emberi ábrázolásával.

Mint ember pedig szeretetre méltó, okos, egyszerű, minden póz nélkül való volt, akinek minden nagysága, minden tehetsége mellett soha nem akadt ellensége vagy irigye. A kedvesség, az emberi megértés lángja sugárzott okos, tiszta szemében. Azok közé a kivételes emberek közé tartozott, akikben az értelem ragyogó tisztaságához az érzelmek becsületos tisztasága járult, akiknél az ész hideg fényét a sziv forró heve fűtötte át. Ilyen volt, mint ember és ez volt a titka nagy színészi sikerének.

Az ország legnagyobb színészét s a Nemzeti Színház legerősebb oszlopát, mai épül tének egyik főtartópillérét vesztette el benne. Emlé-

két az egész ifju színész-nemzedék örzi, amely Pethestől tanulta meg a bensőséges magyar színpadi beszédet.

Életrajzi adatait röviden a következőkben foglaljuk össze: *Pethes Imre* a Heves- és Szolnokmegyében közismert jászkun nemesi család sarja, 1864 december 18-án született Jászárokszalláson. Tanári pályára készült és bölcsészeti hallgató volt a budapesti tudományegyetemen. De igazában a színpad vonzotta és csakhamar bucsút is mondott egyetemi tanulmányainak és elvégezte a színiakadémiát. 1890-ben lépett először színpadra. Számos nagyobb vidéki társulatnál

működött. Játszott Temesváron, Kolozsvárt, Kassán. Budapesten először mint *Makó Lajos* buda-temesvári társulatának tagja tünt fel 1901-ben *Rostand* *Cyrano*-jának címszerepében. A fiatal színésznek óriási sikere volt, amely ráterelte a Vigszínház igazgatóságának figyelmét is. A Vigszínház 1902-ban szerződtette is Pethest, aki itt első nagy sikerét a *Kuruc Feja* *Dávid* címszerepében aratta.

Abban az időben minden nagy színész vágya az volt, hogy a *Nemzeti Színházhoz* kerülhessen. A nemzeti színházi tagság szinte magasabb rangfokozat és a tehetség igazi fokmérője volt, ha valaki a Nemzeti Színház tagjának vallhatta magát. Pethesnek ez a vágya is hamarosan teljesült. Tradíció volt a Nemzeti Színháznál, hogy a szerződtetést mindig vendégszereplés előzte meg és Pethest csakhamar meghívták a Nemzeti Színházba vendégszerepleni. Ez a vendégszereplés fényesen sikerült. De Pethes rövid időre még ismét lement vidékre. Csak 1903-ban szerződött végleg a Nemzeti Színházhoz. Itt először *Barrie* darabjában, az *Egyenlőségben* lépett fel. Az inas szerepét játszotta óriási sikerrel. Pályája ezután fényesen emelkedett s a Nemzeti Színház, mint egyik legtehetségesebb és legsokoldalabb színészt sűrűn foglalkoztatta és pompás színpadi feladatokat bízott rá. És Pethes nagyszerű alakítóművészete egyaránt megállta a helyét klasszikus és modern darabban. Főbb szerepei voltak *Hamlet*, *Petrucchio* (*Shakespeare*), *Gregers Werle* (*Ibsen*), de legnagyobb sikere a Nemzeti Színházban is a *Cyrano* volt, amelyet később

az ő kedvéért ujitott fel a *Nemzeti Színház*. 1919-ben kinevezték a Színművészeti Főiskola tanárává s azóta nemcsak maga aratta sikereit a színpadon, hanem az ifjú színészemzedék oktatásával is szolgálta a magyar színjátszás ügyét.

Halálát hosszú, kínos agónia előzte meg. Már a nyári szünidőről betegen jött haza. Akkor azt hitték maláriája van. Azután összeszedte magát és föl is lépett. A *Sűt a nap* egyik előadásán elesett és megtörtötte a térdét s az ütés következtében daganat támadt, amellyel a Liget-szanatóriumba szállították be. Itt váratlanul agyhártyagyulladás lépett fel, amely váltakozó bénulásokat idézett elő a betegnél. Ettől kezdve állandóan változott az állapota. Rövid javulásokra tartós rosszullétek következtek. A bénulásokat súlyos önkivületi állapotok váltották fel. Az ország aggódo érdekldése, amely mély fájdalommal és részvétellel és aggódo izgalommal figyelte a betegség minden mozzanatát, az utóbbi napokban már elvesztette minden reményét, hogy a nagy művészt, ha csak az életnek is megtudják menteni. Mert aziránt már napokkal ezelőtt nem volt kétség, hogy Pethes, ha föl is talál gyógyulni, színpadra sohasem léphet. Az utolsó két napot csaknem teljes önkivületben töltötte a művész. Az orvosok állandóan a beteg ágya mellett voltak és ma délután konziliumra gyűltek össze.

A nagy művész utolsó pillanatai minden haláltusa nélkül folytak le. Egy pillanatra nem tért magához önkivületéből. Oszondesen átszenderült a halálba. A katasztrófa déután félközölykor következett be. Pethes legközelebbi hozzátartozói, felesége, fia, Pethes Sándor, a *Nemzeti Színház* művésze és leánya voltak a beteg ágyánál, a szanatórium orvosai közül pedig Basch Imre dr. főorvos és Nádor Henrik dr. főorvos, akik az utolsó pillanatig a legodaadóbb gonddal vették körül a nagybeteg művészt.

Pethes Imre holttestét a *Nemzeti Színház* előcsarnokában ravatalozzák fel és temetéséről is a *Nemzeti Színház* gondoskodik. Temetése vasárnap délelött 10 órakor lesz a *Nemzeti Színház* előcsarnokából.